

GROBLJE U VARAŽDINU

ARKADE GROBLJA MIROGOJA U ZAGREBU, djelo H. Bolléa

području i Pelješcu, Brotnjica blizu Cavtata, u Makarskom primorju, Imotskoj i Cetinskoj krajini, gdje je bilo nekropola s više desetaka stećaka (Cista kraj Sinja, Sv. Spas na vrelu Cetine), a ima ih u Lici, na Banovini (Dragotina kraj Gline) i u Slavoniji. Na pojedinim su sarkofazima reljefno isklesani simbolički motivi: polumjesec, zvijezda, sunce, križ, štit, mač i dr., rjeđe životinje, najrjeđe ljudski likovi (Brotnjica blizu Cavtata). Najljepši primjerci čuvaju se u Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu (iz Plaškog) i u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu (iz Lovreća kraj Imotskog).

LIT.: I. Meštrović, Gospa od Andela, Zagreb 1937. — A. Horvat, O stećcima na području Hrvatske, HZ, 1951, 4. — M. Schneider, O epitafiju Ivana Hrvoja i Eve Dreffell u Plešivici, Bulletin JAZU, 1959, 3. — K. Prijatelj, Spomenici Zadra XVII. i XVIII. stoljeća, u zborniku: Zadar, Zagreb 1964. — M. Valentić, Kameni spomenici Hrvatske XIII—XIX. stoljeća (katalog), Zagreb 1969. — Š. Bešlić, Stećci, kataloško-topografski pregled Sarajevo 1971. — M. Kosić, V. Maleković i S. Vereš, Mirogoj 1873—1973, Zagreb 1974. — A. Horvat, Između gotike i baroka, Zagreb 1975. — Horvat—Matejčić—Prijatelj, Barok. — I. Petricoli, Škrinja Sv. Šimuna u Zadru, Zagreb 1983. — I. Trčak, Mirogoj, Kulturno-povijesni vodič, Zagreb 1987. — E. Hoško, Na vrhu Trsatkih stuba, Rijeka 1991. L. D. i R.

GROBNIČKI NAMJEŠTAJ, naziv za lokalne pučke stolarske proizvode u području uz Rječinu na Grobničkome polju. Tu su se izrađivale škrinje i stolice koje su se preko Rijeke proširile u Dalmaciju (tzv. *šedija fuman*). Potkraj XVIII. st. grobnički majstori rade stolice u stilu baroknoga klasicizma; na pučki način preoblikuju venec. stolicu inspiriranu engleskim i nizozemskim uzorima. Grobnička je stolica glatka, tesana od punoga drva, naslon joj je pravokutan ili obao, u sredini je daščica profilirana obrisa ili probušena u obliku lire. Poč. XIX. st. preuzima se bečka klasicistička stolica s tri pruta u naslonu. U razdoblju »drugoga baroka« grobnički stolari izrađuju sobni namještaj (tzv. *grobnička mobilja*) visoke zanatske vrijednosti.

Ra. Mat.

GROBNIK, utvrđeni grad na vrhu brijega iznad Grobničkoga polja i kanjona Rječine; naseljeno od rim. doba. Grad se spominje prvi put u Vinodolskom zakoniku 1288. Njegove zidine, kule, dvojna gradska vrata iz XV—XVII. st. najvećim su dijelom porušeni u XVIII. i XIX. st. kada je naselje preraslo gradski areal i kada su se počele podizati kuće oko prilaznih putova. Unutar gradskih zidina uklopljen je feudalni kaštel (XV—XVII. st.) kao utvrđeni sklop, odijeljen zidom i bastionima od samoga naselja. U dvorištu usred kaštela je bunarsko grlo s uklesanim grbovima Frankopana i krbavskih knezova (XV. st.), u prizemlju jedne kule očuvan je profilirani polukružni portal nekadašnje kapele Sv. Jelene (XVI. st.). Gospodari Grobnika bili su Frankopani, Zrinski, a poslije njihove pogibije kraljevska ug. komora i vlastela Perlasi, Batthyány i Thurn-Taxis. Župna crkva postojala je već 1288, no najstariji očuvani njezin dio potječe iz XV. st. (drugi i treći travej juž. broda, presvođen gotičkim križnim svodom s dijagonalnim kamenim rebrima). Proširena u XVI. st. (portal juž. broda s glag. natpisima iz 1524, kor sagrađen 1577), crkva je u

XVII. st. većim građevnim zahvatom povećana i uređena kao trobrodni prostor s pravokutnim svetištem. Zvonik iz 1572. renoviran je 1757. Na ulazu u grad je crkva Sv. Trojstva iz 1613, a na brijegu iznad Rječine crkva Sv. Križa iz 1649. U Grobniku je 1992. otvorena Etnografska zbirka Grobinščine.

LIT.: G. Szabo, SG. — L. Margetić, Iz vinodolske prošlosti, Zagreb—Rijeka 1980. B. F.

GROHOTE, selo u središtu otoka Šolte. U predjelu *Brda*, S od Grohota, nađeni su ostaci iz brončanoga doba. U selu su otkriveni temelji ant. arhitekture, mozaici i grobovi s prilozima, a u seoskim kućama uzidani su brojni ant. ulomci i natpisi. Uz župnu crkvu nalaze se temelji trobrodne strokršč. bazilike iz VI—VII. st. (s krstionicom i nartekсом), a na groblju dva ranokršč. sarkofaga. Usred sela je obrambena kula iz XVII. st., a iz istoga je vremena i nekoliko utvrđenih seoskih kuća. Nedaleko od sela nalazi se gotička crkva Sv. Mihovila iz XIV—XV. st. s gotičkim freskama, uz koju je nađeno ant. ulomaka. — U grohotskoj luci Rogaču stoji kaštel sagrađen poč. XVIII. st.

LIT.: F. Bulić, Starinska iznašača na otoku Šolti, VjAHD, 1898. — I. Rubić, Pomicanja naselja na Šolti, ibid., 1932. — N. Bezić, Srednjovjekovna crkva Sv. Mihovila na Šolti, Prilozi—Dalmacija, 1961. — I. Fisković, O ranokrščanskoj arhitekturi na otocima Braču i Šolti, Arheološki radovi i rasprave, VIII—IX, Zagreb 1982. — Šolta (monografija), Zagreb 1991. N. B. B.

GROPELLI, Giuseppe, mlet. kipar (XVII/XVIII st.). Oko 1713. izradio i potpisao mramorni kip Sv. Krševana za glavni oltar crkve Sv. Donata u Zadru. LIT.: Sjaj zadrskih riznica (katalog), Zagreb 1990.

GROPELLI, Marino, mlet. kipar i graditelj (? , oko 1664 — ?, 1723). God. 1706. pozvan u Dubrovnik da na mjestu starije, požarom uništene crkve Sv. Vlahu podigne novu. God. 1715. dovršio gradnju crkve u zrelih venec. baroknim oblicima, kvadratna tlocrta, s pravokutnom apsidom i dominantnom središnjom kupolom te raskošnim portalom na pročelju koje se diže nad stubištem. Ukrasio crkvu bogatom skulptorskom dekoracijom među kojom se ističu kipovi Sv. Vlahu, Vjere i Nade nad pročeljem i mramorni glavni oltar. Podignuo je 1708. i Ložu glavne straže u Dubrovniku s monumentalnim portalom i snažnom glavom ratnika na zaključnom kamenu luka. Tragovi njegova stila vidljivi su na skulpturi anđela nad glavnim portalom dubrovačke crkve.

LIT.: V. Foretić, Zgrada lože glavne straže u Dubrovniku, VjAHD, 1950, str. 176—181. — K. Prijatelj, Dokumenti za historiju dubrovačke barokne arhitekture, Tkalčićev zbornik, II, Zagreb 1958. — Isti, Opere poco note di architetti veneziani del Seicento e del Settecento, Arte veneta, 1961, 15. — C. Semenzato, La scultura veneta del Seicento e del Settecento, Venezia 1966. — K. Prijatelj, Contributi per la scultura barocca a Ragusa (Dubrovnik), II, Arte veneta, 1970, 24. K. Plj.

GROSPIC, Vladimir, arhitekt (Gospić, 15. XII. 1922). Diplomirao na Tehničkom fakultetu u Zagrebu 1952. Njegovi se projekti odlikuju čistim volumenima te racionalnim i ekonomičnim prostornim rješenjima. Važniji